

NATURVÅRDSVERKETS
MILJÖFORSKNINGSANSLAG

Forskningssatsningen bestod av sju projekt som har belyst hur ekosystemtjänster kan integreras i olika beslut.

FÖR BESLUTFATTARE

Ekosystemtjänstperspektivet i kommunernas plan- och beslutsprocesser

Värdering av ekosystemtjänster (EST) kan ge konkreta beslutsunderlag till miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), kommunala och regionala utvecklingsplaner, investeringsplaner med mera. Arbetet med att implementera ekosystemtjänstbegreppet i verksamheten beror i hög grad på förutsättningarna i den egna kommunen vilket ofta innebär att man stöter på både hinder och möjligheter när begreppet ska implementeras i den lokala verkligheten.

Trots eventuella svårigheter bidrar värderingen till en mer hållbar samhällsplanering, till exempel genom att skapa förutsättningar för vegetation och gröna stråk i stadsmiljön som minskar buller, bidra till positiva hälsoeffekter, öka biologisk mångfald samt stärka hela ekosystemets förmåga att anpassa sig till ett förändrat klimat.

Projektet Implementering av ekosystemtjänstbegreppet i kommunal verksamhet (ECOSIMP) har tittat på förutsättningen att implementera begreppet ekosystemtjänster i våra kommuner och hur kommunala tjänstemän och politiker ser på den utmaningen. I projektet har tjänstemän och politiker i sju skånska kommuner intervjuats.

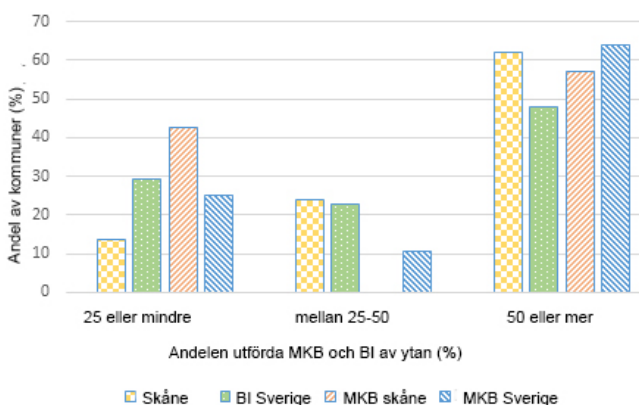

PROJEKTETS REKOMMENDATIONER FÖR ATT INTEGRERA EST I KOMMUNEN

- Satsa på att öka och fördjupa kunskapen och förståelsen om EST-begreppet och olika värderingsmetoder för EST inom kommunen, och involvera i dessa utbildningsinsatser både ansvariga personer från olika förvaltningar och politiker. Samarbete med forskningen är här viktigt.
- Förmedla information om ekosystemtjänster till allmänheten, till exempel genom utställningar eller informationsmöten.
- Klargör i vilken utsträckning ett ”ekosystemtjänst-tänk” redan tillämpas inom kommunen, med eller utan användning av EST-begreppet.
- För att brett förankra EST-begreppet i kommunen och dra nytta av dess pedagogiska fördelar bör det användas explicit i planeringsdokument och beslutsunderlag. Detta ger direkt anknytning till etappmålet och underlättar också att illustrera lokala exempel på EST från den egna kommunen.

ATT KOMPLETTERA MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING (MKB) MED EKOSYSTEMTJÄNSTER (EST)

MKB utgör en lämplig utgångspunkt för tillämpning och användning av EST-begreppet. Att införa EST inom ramen för MKB som verktyg i planeringen utökar perspektivet till ett mer holistiskt eller systemrelaterat synsätt. Att ta fram en MKB innebär inte bara att belysa effekter på mark, vatten, människor, växter och djur – det är också viktigt att samråda med intressenter som kan påverkas av projektet blir en integrerad del av processen. Läs mer om EST i MKB i rapporten ”Ekosystemtjänster i miljökonsekvensbeskrivningar och samhällsekonomiska konsekvensanalyser”, Naturvårdsverkets rapport nr 6698

Andelen kommuner i Skåne och övriga kommuner i riket som genomfört biologiska inventeringar (BI) och MKB i mindre än 25 procent av ytan/projekten, 25–50 procent och mer än 50 procent av sitt kommunala territorium/projekten (Data från Palo et al., 2016 och rapporten Implementering av ekosystemtjänstbegreppet i kommunal verksamhet, sidan 28.)

Rapid Impact Assessment Matrix (RIAM) – MKB från olika projekt är i många fall inte jämförbara. För att komma tillrätta med detta problem och för att förbättra MKB-metodiken har en snabb matrisbaserad bedömning utvecklats, den så kallade RIAM (Rapid Impact Assessment Matrix). Metoden tar hänsyn till både positiva och negativa effekter av en åtgärd, och bygger på uppskattning av effekternas geografiska omfattning, storlek och riktning (+ eller -), permanent, reversibilitet, och kumulativa omfattning, men andra aspekter kan också läggas in. Denna metod kan vara ett möjligt verktyg även för användningen av EST och för utvärdering av de EST-kategorier som till synes står i konflikt med varandra. I korthet bygger metoden på att subjektiva värderingar omvandlas till numeriska värden som gör MKB transparent, upprepbar och jämförbar.

PROJEKTETS REKOMMENDATIONER RÖRANDE RIAM-METODEN

- Det är viktigt att ekosystemtjänsterna får utrymme i MKB och den beskrivna RIAM-metoden kan, om den vidareutvecklas för EST, vara ett sätt att åstadkomma detta. Förutsättningen är dock att biologiska värden och EST finns dokumenterade i kommunen.
- En EST-anpassad RIAM-metod skulle möjliggöra utvärdering av de samlade konsekvenserna för ekosystemtjänster för olika beslutsalternativ.
- Många av de indikatorer som redan används som underlag i MKB kan också användas i en EST-inriktad RIAM-analys, men komplettering bör ske med mer antropocentriska indikatorer som berör exempelvis människors välbefinnande.

MKB behöver modifieras för att passa i ett EST-sammanhang, och den förslagna RIAM-metoden för EST-analys utgör en möjlig sådan modifiering

EKOSYSTEMBASERAD KLIMATANPASSNING FÖR EN LÅNGSIKTIG SAMHÄLLSPANERING

Ekosystembaserad klimatanpassning (EbA) innebär att man använder sig av biologisk mångfald och ekosystemtjänster som en del av en övergripande strategi för anpassning till klimatförändringens effekter.

Det är nödvändigt att angripa klimatanpassning med en långsiktig, flexibel strategi. För en hållbar klimatanpassning är det också nödvändigt att denna aspekt förs in i den ordinarie planeringsprocessen, och utgår från ett långsiktigt och proaktivt perspektiv på kommunens

Ett av fallstudieområdena i projektet. Simrishamn: Vitemölla strandbackar

respektive klimatets utveckling.

Intresset för ekosystembaserad klimatanpassning växer både globalt och i Sverige men klimatrelaterad risk behandlas ofta sporadiskt inom arbete med ekosystemtjänster. Detta innebär att många faktiska EbA-åtgärder idag inte utgår från en analys av framtida klimatförhållanden eller nutida och framtida risker. Samtidigt är användandet av ekosystemtjänster för riskhantering underskattat, speciellt inom teknisk förvaltning.

Ekosystembaserad klimatanpassning är flexibel i det avseendet att de flesta åtgärder inte är oåterkalleliga – i stället bevaras miljöer för flera alternativa framtida användningsområden, som kan anpassas efter klimatets och samhällets utveckling. Det finns stor potential för resurseffektiv riskreducering om man kan identifiera luckorna i det befintliga klimatanpassningsarbetet, bygga på det som finns, och aktivt främja positiva bieffekter.

Verktyg för ekosystembaserad klimatanpassning

Vi har utvecklat ett processororienterat verktyg för att stärka förankringen (integreringen) av ekosystembaserad klimatanpassning i relevanta sektorer av kommunal verksamhet och planering, och för att i förlängningen stödja hållbar utveckling. Verktuget finns i Pdf-form med ett tillhörande interaktivt Excel-dokument, båda finns tillgängliga på ECOSIMPs projektsida.

Med en bättre organisatorisk samordning och integrering av EbA i planeringsprocesser kan både implementeringen av EST-ansatsen och det långsiktiga klimatanpassningsarbetet underlättas och förbättras.

PROJEKTETS REKOMMENDATIONER FÖR EKOSYSTEMBASERAD KLIMATANPASSNING

- EST-begreppet ger en naturlig ingång till förståelse för och utveckling av ekosystembaserad klimatanpassning inom kommunerna, och EST-implementeringen kan därför befrämja den senare om samordning sker och olika förankringsstrategier används.

Ekosystemtjänstbegreppet ger en naturlig ingång till förståelse för och utveckling av ekosystembaserad klimatanpassning

- Ekosystembaserad klimatanpassning inom kommunerna bör utvecklas med sikte på långsiktighet och flexibla lösningar, och vara en integrerad del av kommunens långsiktiga planering.
- För att skapa resurseffektiv riskreducering i klimatanpassningen bör en analys göras av det befintliga arbetet kring klimatanpassning och ekosystemtjänst-implementering, så att luckor kan identifieras och synergier utnyttjas. Projektet har utvecklat en guide som kan underlätta en sådan analys.

FORSKNINGSSAMARBETE MED KOMMUNERNA

Införlivandet av EST-begreppet i det svenska miljömålssystemet visar att ekosystemtjänsterna och deras värden förväntas bli ett naturligt inslag i planering och beslut på alla nivåer i samhället, inte minst på kommunal nivå. Samverkan och samarbete mellan kommuner och lärosäten utgör ett viktigt led i implementeringen av ekosystemtjänsterna.

PROJEKTETS REKOMMENDATIONER FÖR SAMVERKAN MELLAN KOMMUN OCH FORSKNING

- Samverkan med forskning bör ses som en naturlig och viktig del av kommunernas arbete med att implementera EST-ansatsen i sin verksamhet.
- Utveckling av strategier för forskningssamverkan inom kommunerna kan underlätta och stötta initiativ till samverkansprojekt med forskningen, och förankra arbetet med EST på hög organisatorisk nivå.
- Anställning av tjänstemän med forskarutbildning kan underlätta initiering och genomförande av gränsöverskridande projekt.

Samverkan och samarbete mellan kommuner och lärosäten utgör ett viktigt led i implementeringen av ekosystemtjänsterna

NÅGRA SLUTSATSER FRÅN PROJEKTET

- Implementeringen av ekosystemtjänstansatsen bör ses som ett led i kommunernas långsiktiga strategiska arbete med klimatanpassning och hållbar stadsutveckling.
- Det är viktigt att tydliggöra att planerare kanske redan arbetar utifrån en EST-ansats, även om inte själva EST-begreppet används.
- Tidigare erfarenhet från miljö- och naturvårdsarbete hos planerare underlättar införandet och förståelsen av EST-begreppet.

Viktiga insatser för att uppnå etappmålet är forskningssatsningen Värdet av ekosystemtjänster och Naturvårdsverkets kommunikationssatsning under år 2014 till 2017.

Läs mer på www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster

Om projektet

Projektledare: Ingemar Jönsson

Projektname: Implementering av ekosystemtjänstbegreppet i kommunal verksamhet.

Projektid: 2014–2016

Läs mer i slutrapporten: Implementering av ekosystemtjänstbegreppet i kommunal verksamhet. nr 6755

www.naturvardsverket.se/forskning

